

Z. Ezio Delfino

Presidenti i DiSAL

DiSAL bashkon drejtuesit e shkollave autonome dhe të lira. Presidenti i saj Ezio Delfino ka parashtruar edhe më herët çështjet kryesore që prekin profilet e menaxherit të shkollës, i cili gjithnjë e më shumë thirret të zhvillojë aftësi të profilit të lartë planifikimi dhe menaxhimi dhe risitë në sistemet organizative. Cilat janë elementet për ndërtimin e një vizioni të politikave të projektuara për të ardhmen e drejtuesit të shkollës, pa protagonizmin aktiv të të cilit nuk mund të arrihen reforma apo risitë e qëndrueshme. Dhe duke kujtuar fjalët e Shën Ambrozi, ka pohuar se "Këto janë kohë që kërkojnë rimarrjen e modelit të lidershit autentik kulturor - i cili vendos në qendër 'kush është njeriu', pyetje që vë theksin tek personin dhe realiteti.

[Video](#)

Përmes edukimit shoqëria siguron ecjen drejt destinacionit të saj. Edukimi është një akt gjenerativ, Nuk mund të edukohet pa liri. Zhvillimi i të riut përcaktohet nga liria, por liria duhet të edukohet, si një vlerë themelore, qenësore. Ndaj duhet të sigurihot mundësia e zgjedhjes në edukim. Kjo duhet të qartësohet edhe në terminologjinë e përdorur. Në Itali sistemi publik, i cili është në shërbim të publikut, përfshin institucionet shtetërore dhe joshtetërore. Zgjedhja bazohet në tri pikënisje të ndryshme: Ideali pragmatist; Ideali konservator; Ideali liberist.

Edukimi s'është thjesht aftësim. Liria është aftësia për të arritur plotësinë.

Liria: përmasa për arsimin dhe kulturën

Ezio Delfino - president i DiSAL

Pse ia vlen të arsimosh?

Edukimi është një akt i natyrshëm dhe themelor përmes të cilit njeriu komunikon dhe i shoqëron fëmijët e tij në aventurën e dijes dhe në rrugëtimin e jetës. Prandaj, edukimi është një akt gjenerues që angazhon të rriturin në ushtrimin e përgjegjësisë.

Të edukosh do të thotë të ndihmosh shpirtin e njeriut të hyjë në tërësinë e realitetit. Njeriu mund të edukojë vetëm duke iu drejtuar lirisë së fëmijës, duke i kërkuar përgjegjësi dhe veprim. Në fakt, fjala "unë" e fëmijës përcaktohet nga liria: tashmë ajo është e gjitha e pranishme kur i riu thotë "unë", është e gjitha aty kur ai thotë "unë". Por liria është edhe ajo me të cilën duhet të edukohet njeriu, ndërkohë që shumë mendojnë se liria është mungesë lidhjesh dhe se për rrjedhojë ajo nuk duhet mësuar.

Liria e arsimit

Liria e arsimit është një vlerë themelore dhe e panegociueshme, sepse është përbërëse e natyrës njerëzore. Është një e drejtë e pacenueshme e njeriut, e përcaktuar qartë në Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut (neni 26): "Të drejtën për të zgjedhur llojin e arsimit për fëmijët e tyre e kanë në radhë të parë prindërit", në Konventën Evropiane për Deklaratën Universale të të Drejtave të Njeriut (neni 14), "Shteti, në ushtrimin e funksioneve që merr përsipër në fushën e edukimit dhe të arsimit, respekton të drejtën e prindërve për të siguruar këtë edukim dhe arsim në përputhje me bindjet e tyre fetare dhe filozofike".

Liria e arsimit është një nga vlerat kryesore antropologjike të nënkuptuara nga besimi i krishterë, si i tillë plotësisht i bashkëndarë nga të gjithë, të cilin ish- Kardinali Ratzinger, në Shënimin e Kongregacionit për Doktrinën e Besimit të 24 nëntorit 2002, i përcaktoi si "kërkesa etike themelore dhe të patjetërsueshme" (n. 4), jo sepse janë "me natyrë fetare", por sepse janë "të rrënjosura në qenien njerëzore" dhe i përkasin "ligjit moral natyror" (n. 5).

Z. Ezio Delfino
Presidenti i DiSAL

Liria e arsimit në Itali

Edhe në Itali, "liria e arsimit" është një parim i përcaktuar nga Kushtetuta, e cila u njih vetëm prindërve "të drejtën dhe detyrën për të arsimuar fëmijët e tyre" (neni 30), të lidhura ngushtë me lirinë e mendimit dhe të ndërgjegjes. Neni 33 i Kushtetutës italiane thotë: "Arti dhe shkenca janë të lira dhe mësimi i tyre është i lirë". Ai thotë se "organet dhe individët kanë të drejtë të themelojnë shkolla dhe institucione arsimore" dhe thekson se "ligji, në përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve të shkollave joshtetërore që kërkojnë barazi, duhet të sigurojë që ato të kenë liri të plotë dhe që nxënësit e tyre trajtohen në shkollë në mënyrë të njëjtë me atë të nxënësve në shkollat shtetërore". Sipas Kushtetutës, sistemi arsimor në Itali është sistem shtetëror. Subjektet private dhe publike mund të ngrenë shkolla pa kosto shtesë për shtetin. Shkollat e ngritura në këtë mënyrë, në prani të kushteve specifike të përcaktuara nga ligjet e shtetit, mund të kërkojnë dhe të marrin barazinë me shkollat shtetërore (Kushtetuta, neni 33). Kërkesat për të kërkuar barazinë përcaktohen në ligjin 62/2000, ndërsa Dekreti Legjislativ 250/2005 përcakton se mund të ketë vetëm dy lloje shkollash joshtetërore: shkolla private, të cilat kanë kërkuar dhe kanë marrë barazinë dhe shkolla jo të barabarta. Megjithatë, shkollat joshtetërore nuk janë të detyruara të kërkojnë barazinë.

A është e drejtë që prindërit të mund të zgjedhin shkollën për fëmijët e tyre?

Shumë mendojnë se jo, për dy arsye që i shpien disa analistë studiues të argumentojnë se shkollat duhet të prirën të administrohen nga shteti.

a) Arsyeja e parë lidhet me mundësinë e "rezikut të segmentimit social dhe kulturor": duke qenë se vetëm prindërit e familjeve më të pasura kanë mjetet ekonomike, kulturore dhe sociale që të mund të vendosin lirisht dhe në mënyrë konstruktive për shkollën, po të lihej liria e zgjedhjes, do të krijoheshin shkolla të klasit të parë dhe të dytë.

b) Arsyeja e dytë lidhet me atë që përkufizohet si "paaftësia e përgjithshme" e prindërve për të zgjedhur më të mirën për fëmijët e tyre, pra mundësinë që familjet të ushtrojnë lirinë e zgjedhjes në mënyrë të gabuar, duke u mbështetur ideologjikisht te besimi fetar, te afiniteti i shkollës me referencën e vet të vlerave ose duke e lënë veten të tërhiqen nga bukuria e hapësirave fizike dhe klasave ose nga rezultatet shkollë të nxënësve të një shkolle të caktuar.

Për të shmangur këto probleme, ekspertët që kanë këtë mendësi kulturore zakonisht sugjerojnë që nxënësve t'u caktohet shkolla në bazë të vendbanimit të tyre gjeografik - duke lënë mënjanë faktin se edhe kjo është e segmentuar - duke i penguar prindërit të bëjnë zgjedhje me vetëgjykimin e tyre. Sipas këtyre dy qëndrimeve, shkollat falas padyshim që nuk duhet të ekzistojnë, çfarëdo oferte kulturore që të ofrojnë.

Ky vizion, i dominuar nga planifikimi shtetëror i përvojës arsimore, kundërshtohet nga ata që mbështetin lirinë e zgjedhjes arsimore si parim frymëzues i sistemeve arsimore. Në mbështetje të këtij qëndrimi, jepen tre lloje kryesore arsyesh:

- **"Ideali progresiv":** zgjedhja e shkollës më të mirë për fëmijët e mi mund të më ndihmojë të çlirohem nga gjendja shoqërore në të cilën ndodhem.
- **"Ideali konservator"** që fokusohet te familja si subjekti shoqëror më i përshtatshëm dhe më i drejtë për të vendosur zgjedhjet arsimore për fëmijët e vet.

Z. Ezio Delfino
Presidenti i DiSAL

▪ **"Ideali liberal", i cili në thelb thotë se çdo individ duhet të jetë i lirë të bëjë atë që ai konsideron më të përshtatshme për veten e tij dhe veçanërisht për fëmijët e tij dhe nuk duhet të ketë ndërhyrje nga askush në këtë zgjedhje. Në një farë mënyre, është ideali i njeriut si arkitekt i së ardhmes së vet, i cili e di vetë se çfarë është e mirë apo e keqe dhe që zgjedh sipas kësaj dijenie.**

Qëndrimet e pjesshme

Këto janë tre qëndrime që zhvillojnë elemente interesante në debatin për lirinë e arsimit, por megjithatë shprehin një vizion që nuk e zhvillon plotësisht vlerën e lirisë dhe lirinë e vërtetë të zgjedhjes së arsimit. Në këto tre qëndrime, shkolla që do të zgjidhet bazohet në aftësinë për të formuar aftësi të forta në letërsi, matematikë, shkencë - të gjitha gjërat themelore - por që prapë se prapë nuk thonë asgjë për vlerën e lirisë si kriter zgjedhjeje. Në konferencat tona flasim për përfshirjen, zvogëlimin e hendeqeve, mundësitë e barabarta, aftësitë digjitale, mendimin kritik, por në fund kriteri i vlerësimit të familjeve gjithmonë rrezikon të përkojë me idenë se të mësuarit është çështje teknike, aftësishe, rezultatesh. Kënaqësia për studim dhe mësim duket e pamundur dhe nuk ka rëndësi për jetën e njeriut. Dhe vlera e lirisë së zgjedhjes do të përkonte vetëm në mundësinë e zgjedhjes së shkollës që i arrin më së miri këto objektiva mësimore dhe rezultatesh.

Cila është arsyeja pse mbrohet liria e zgjedhjes së arsimit dhe rrjedhimisht e pluralizmit arsimor?

Nga ana tjetër, ka dy arsye që rritin vlerën e lirisë së zgjedhjes arsimore si modeli më i përshtatshëm.

a) Përmasa e komunitetit si një kontekst edukimi për zgjedhje

Elementi i parë është ai i përmasës së komunitetit në jetën e individit dhe rrjedhimisht i zgjedhjeve dhe lirisë së tij. Njeriu nuk është një individ që realizon rrugën e tij të jetës dhe arsimit në mënyrë individualiste: nëse do të ishte kështu, ushtrimi i lirisë për të zgjedhur shkollën dhe për të jetuar aventurën në arsim në një mënyrë të caktuar nuk do të ishte i plotë. "Duhet një fshat për të edukuar një fëmijë", thotë një fjalë e urtë afrikane: është e nevojshme që përmasa komunitare e arsimit të vihet në qendër dhe, për këtë arsye, të njihet mundësia që familjet dhe shoqatat e prindërve dhe mësuesve të mbështetin dhe ndihmojnë njëri-tjetrin në zgjedhjet arsimore për fëmijët e tyre.

Ka shumë shoqata dhe rrjete, për shembull, edhe në Itali dhe në Evropë, të cilat ndihmojnë njëra-tjetrën në mënyrë laike ose në dritën e besimit në shumë vendime dhe zgjedhje në mënyrë konkrete dhe operacionale. Komuniteti formohet rreth një ideali, siç është këndvështrimi i krishterë për jetën. Një komunitet njerëzish dhe për rrjedhojë mundësia e një komuniteti arsimor gjenerohet gjithmonë rreth një ideali: çfarë lloj arsimit dua t'i jap fëmijës tim? Si dua unë që ta shohin, duan, shoqërojnë fëmijën tim? Cila shkollë mund të më ndihmojë për të vazhduar rrugën dhe idealin e jetës me të cilat fëmijët tanë janë njohur gjatë studimeve?

b) Liria si një përpjekje për tërësi dhe përmbushje. Elementi i dytë merr parasysh kuptimin e thellë të termit liri, i cili ka të bëjë me zemrën e njeriut dhe jo vetëm me mundësinë për të zgjedhur. Fr. Luigi Giussani - një edukator i krishterë italian - në tekstin e tij "Kuptimi fetar" shkruan se "në mënyrë eksperimentale, ne ndihemi të lirë të plotësojmë dëshirat. Liria e shfaqet si një përvojë në ekzistencën tonë, si përmbushje e një nevoje dhe përmbushje e një aspirate si përmbushje. Jo të mos jesh i lirë për një fundjavë për një mbrëmje, jo vetëm të jesh i lirë në 100, 200, 1000 raste, por gjithmonë." Domethënë, liria është kapaciteti i përfundimit, është kapaciteti i tërësisë, është përvoja e një marrëdhënieje të gjallë ndërmjet përvojës së vet dhe të pafundmes.

Z. Ezio Delfino
Presidenti i DiSAL

Liria e zgjedhjes së familjeve për edikimin, e kuptuar në këtë këndvështrim, nuk mund të jetë thjesht një fragment i vogël i një vendimi që të çon në zgjedhjen e një shkolle të mirë, të aftë për të realizuar fëmijët tanë, por ka të bëjë me rrugën e lumturisë totale për ne të rriturit dhe fëmijët tanë. Pra, çfarë serioziteti nevojitet për këtë çështje nga ana e atyre që merren me të nga pikëpamja teknike dhe nga ata që kërkohet të marrin vendime për çështjet e arsimit nga pikëpamja politike!

Përfundime

Për ta përmbyllur, temat e përmasës komunitare të lirisë dhe lirisë si një tension i vazhdueshëm drejt lumturisë totale futin në lirinë e zgjedhjes arsimore përmasën e një të mire më të madhe, jo vetëm utilitare dhe individualiste, një e mirë që nuk mund të përkojë me një projekt shoqëror pak a shumë inteligjent.

Cila është, pra, në fund të fundit e mira për të cilën të zgjedhësh shkollën për fëmijët dhe si rrjedhim të kërkosh këtë liri zgjedhjeje?

Kriteri që duhet të drejtojë zgjedhjen në fushën e arsimit mund të jetë vetëm fakti që përvoja që ofron një shkollë e caktuar është një përvojë e plotë jetësore për fëmijët, një rrugë që zhvillon hapjen e zemrës dhe mendjes së tyre, që mbështet hapat drejt rrugës së rritjes dhe plotësimit të tyre, një ndihmë në rrugëtimin drejt fatit të dikujt. Dhe këtë e bën duke forcuar traditën familjare dhe shoqërore nga e cila vijnë fëmijët.

Është shumë interesante, pra, që shkollat konkurrojnë pikërisht për të treguar se si synojnë të kontribuojnë në rrugëtimin pozitiv dhe të bukur të fëmijëve tanë, rrugë në të cilën duan të edukojnë dhe se ato nxjerrin në pah sesi përmes rigorozitetit, përsosmërisë, rritjes së talenteve në disiplinat dhe aktivitetet që ato synojnë të nxitin dhe përmirësojnë rrugën e fëmijëve tanë, t'u mësojnë atyre ndjenjën e së bukurës, të së vërtetës, shijen e zbulimit të realitetit ose se si duan të hartojnë nisma për të stimuluar pjesëmarrjen në krijimtari. Tema, pra, nuk është marketingu i shkollave, por ndërgjegjësimi i kontributit që mund të ketë përvoja arsimore në rrugëtimin jetësor të fëmijëve dhe familjeve që marrin pjesë në të.

Që shkollat, mësuesit, drejtorët ta pranojnë këtë sfidë arsimore dhe jo vetëm, është parakusht që të ketë pluralizëm të vërtetë arsimor dhe jo vetëm një treg arsimor. Dhe kështu liria e zgjedhjes së familjeve do të ushtrohet brenda një këndvështrimi të lartë dhe fitues kulturor - që unë e dua për fëmijët e mi - dhe jo tatëpjetë në kërkim vetëm të shkollës që stërvit më së miri nxënësin për punën e së nesërme.